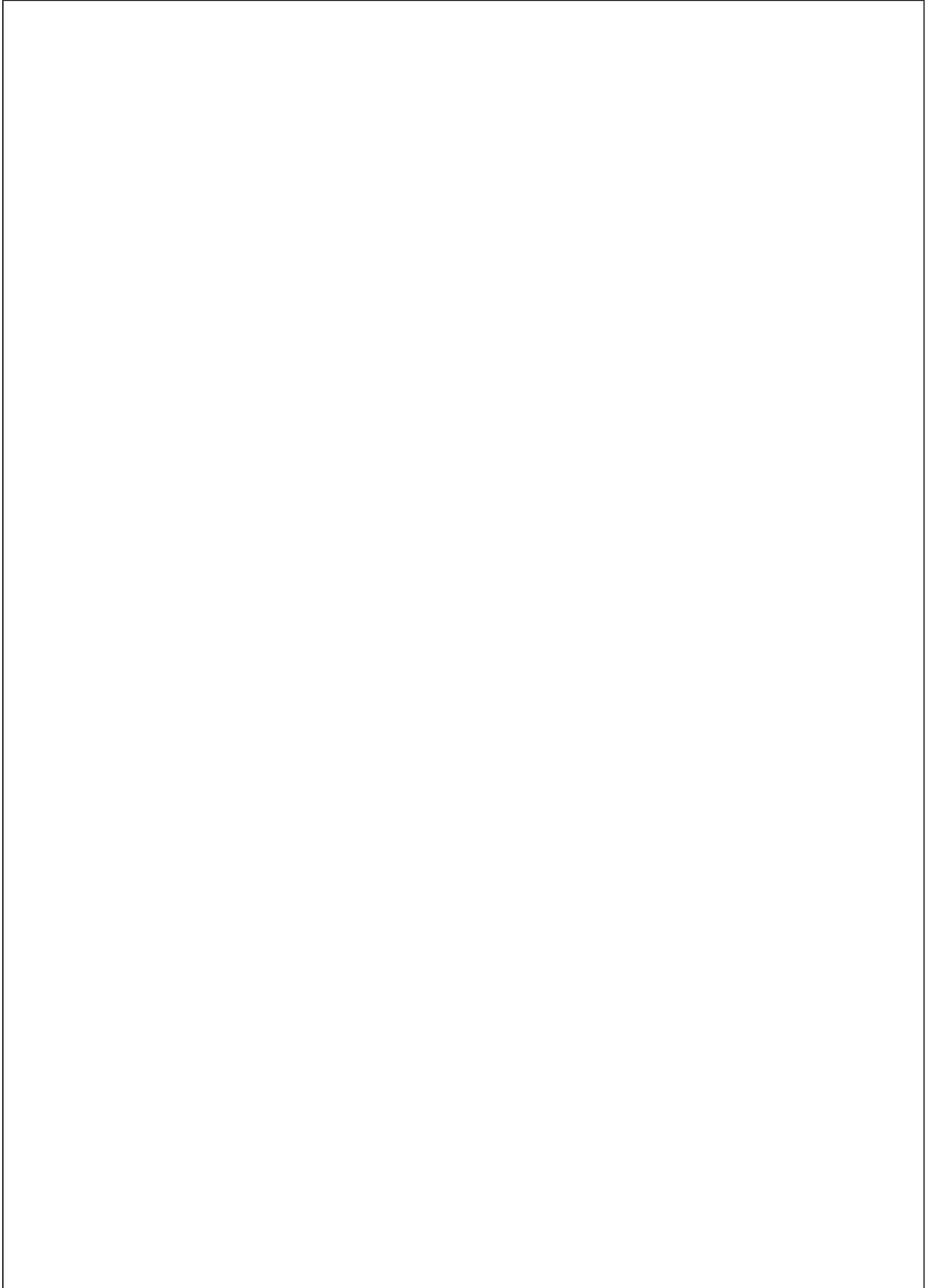

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/224310,Uroczyste-odsloniecie-Macewy-Pamieci-w-Konstancinie-Jeziornie.html>

27.02.2026, 14:05

Uroczyste odsłonięcie Macewy Pamięci w Konstancinie-Jeziornie

25 czerwca 2025 r. w Konstancinie-Jeziornie odbyła się uroczystość odsłonięcia Macewy Pamięci – upamiętnienia żydowskich mieszkańców tej miejscowości, którzy przez lata współtworzyli jej historię, a których życie zostało przerwane przez niemiecką okupację.

25.06.2025

W wydarzeniu udział wzięli m.in. zastępca prezesa Instytutu Pamięi Narodowej dr Mateusz Szpytma, burmistrz gminy Konstancin-Jeziorna Michał Wiśniewski oraz dyrektor Muzeum Getta Warszawskiego Katarzyna Person. Podczas ceremonii nie zabrakło modlitwy ekumenicznej, złożenia wieńców oraz występu artystycznego uczniów lokalnych szkół.

W swoim przemówieniu dr Mateusz Szpytma zaznaczył, że odsłonięta macewa to:

- nie jest tylko kamień. To symbol. Znak, że pamięć nie przemija. Że historia nie kończy się wtedy, gdy milknie dźwięk – lecz trwa tak długo, jak długo my nadajemy jej sens.

Przypomniął, że Konstancin i okoliczne miejscowości były przed wojną domem dla licznych rodzin żydowskich, których życie zostało przerwane przez bezwzględny niemiecki system represji.

- Konstancin-Jeziorna – dawniej Jeziorna, Skolimów i okoliczne miejscowości – były przed wojną domem dla wielu rodzin żydowskich. Społeczności żydowskie stanowiły integralną część lokalnego życia: jako lekarze, kupcy, nauczyciele, rzemieślnicy i przedsiębiorcy. Uczestniczyli w rozwoju miasta – jego ducha, jego kultury. Ich losy były splecione z losami polskich sąsiadów – w pracy, w codzienności, w sąsiedzkich gestach.

A potem przyszedł czas Zagłady. Niemiecki okupant nie widział w tych ludziach współobywateli. Nie widział lekarzy, sąsiadów, matek i dzieci – widział rasowych i ideologicznych wrogów, przeznaczonych do unicestwienia. Zagłada, która dotknęła tutejszą społeczność żydowską, była zaplanowana, prowadzona systemowo i była wpisana w niemiecki system prawny. Getto w Jeziornie, deportacje do Warszawy, a następnie do obozów śmierci – wpisywały się w bezwzględną logikę niemieckiego państwa zbrodni

- zaznaczył zastępca prezesa IPN.

- Ta Macewa – osadzona w kamieniu, lecz zbudowana ze szkła – jest znakiem szczególnym. Jej przezroczystość przypomina o kruchości ludzkiego losu, a zarazem o sile pamięci. To, co niewidzialne dla oka, staje się czytelne dzięki wspólnemu wysiłkowi ocalania prawdy

- zakończył dr Mateusz Szpytma.

Instytut Pamięci Narodowej wspólnie z Muzeum Getta Warszawskiego tworzy projekt mający na celu upowszechnianie wiedzy na temat życia, walki i zagłady polskich Żydów w gettach na terenie okupowanej przez Niemców Polski. Akcja społeczno-edukacyjna polega na upamiętnianiu ofiar Holocaustu w miejscowościach na terenie województwa mazowieckiego, w których zlokalizowane były getta.

Żydzi w Jeziornie (Konstancin-Jeziorna) stanowili ważną i trwałą część lokalnej społeczności od XIX wieku. W 1921 r. według spisu powszechnego stanowili ok. 53% mieszkańców Jeziorny – 437 osób. W okresie międzywojennym liczebność społeczności żydowskiej w samej Jeziornie i okolicznych miejscowościach, takich jak Skolimów, Konstancin, Wilanów czy Ursynów, sięgała ok. 600-650 osób. Żydzi prowadzili sklepy, zakłady usługowe, mieli własną mykwę, dom modlitwy (istniejący już od 1905 r.) i cmentarz (dziś nieistniejący).

Po wybuchu II wojny światowej, w okresie niemieckiej okupacji, w Jeziornie utworzono getto żydowskie. Powstało ono pod koniec 1940 lub na początku 1941 r., na niewielkim terenie pomiędzy ulicami Warszawską, Bielawską, Fabryczną, Zgodą a rzeką Jeziorką. Niemcy stłoczyli tam ponad 600 osób – głównie mieszkańców Jeziorny oraz Żydów przesiedlonych z okolicznych wsi. Warunki były dramatyczne – przeludnienie, brak żywności i opieki medycznej, represje. Getto istniało bardzo krótko – zaledwie kilka tygodni lub miesięcy.

W nocy z 21 na 22 lutego 1941 r. nastąpiła jego likwidacja – niemiecka żandarmeria przeprowadziła deportację całej ludności getta do Warszawy. Przewieziono 612 osób (choć niektóre źródła mówią, że mogło być nawet ok. 650 osób) do getta warszawskiego, a stamtąd – zgodnie z niemieckim planem „ostatecznego rozwiązania” – większość została wywieziona i zamordowana w Treblince. Tylko nieliczni przeżyli. Z dawnej społeczności żydowskiej nie pozostało prawie nic. Z materialnych śladów przetrwał jedynie budynek dawnej mykwy przy ul. Bielawskiej. Cmentarz żydowski został zniszczony, a większość pamięci o tej społeczności zatarła się przez dekady.

W ostatnich latach, dzięki działaniom lokalnych historyków, mieszkańców i instytucji (m.in. IPN, Muzeum Getta Warszawskiego, Konstanciński Dom Kultury), historia ta zaczęła być przypomniana. W 2021 r. wydano monografię pt. „Sztetl Jeziorna. Dzieje żydowskiej społeczności Jeziorny, Skolimowa i Konstancina od XVII w. do 1941 r.” autorstwa Pawła Komosy, Witolda Rawskiego i Adama Zyszczyka. W 2023 r. Rada Miejska Konstancina-Jeziorny przyjęła uchwałę o wzniesieniu pomnika pamięci – Macewy w miejscu dawnego getta, upamiętniającego żydowskich mieszkańców tej ziemi.

Więcej:

- [„Macewa Pamięci” - Żyrardów, 21 lutego 2024](#)
- [„Macewa Pamięci” - Łowicz, 21 marca 2024](#)
- [„Macewa Pamięci” - Góra Kalwaria, 15 maja 2024](#)
- [„Macewa Pamięci” - Błonie, 28 maja 2024](#)
- [„Macewa Pamięci” - Sochaczew, 8 kwietnia 2025](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konstancin-Jeziorna

Centrala

Żydzi

